

รายวิชา วิทยาการคำนวณ

รหัสวิชา ว23104 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความฉลาดรู้ดิจิทัล

เรื่อง เหตุผลวิบัติ

ครูผู้สอน ครูเจนจิรา โคตรวงศ์

เหตุผลวิบัติ

คำถามชวนคิด

“เราไม่ต้องพยายามมากหรอก
ขนาดคนอื่นยังไม่พยายามเลย”

1. นักเรียนเห็นด้วยกับประโยคนี้หรือไม่ เพราะอะไร

คำถามชวนคิด

“เราไม่ต้องพยายามมากหรอก
ขนาดคนอื่นยังไม่พยายามเลย”

2. นักเรียนคิดว่าข้อความนี้สมเหตุสมผลหรือไม่ เพราะอะไร

คำถามชวนคิด

3. ให้นักเรียนช่วยกันยกตัวอย่างข้อความที่เคยได้ยินลักษณะนี้
และร่วมกันอภิปรายว่านักเรียนเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
และเป็นข้อความที่มีความสมเหตุสมผลหรือไม่ เพราะอะไร

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ระบุได้ว่าสถานการณ์ใดเป็นเหตุผลวิบัติ
2. วิเคราะห์และประเมินสถานการณ์เกี่ยวกับเหตุผลวิบัติ
ได้สัมพันธ์กับประเด็นที่กำหนดให้
3. ประเมินและมีเหตุผลในการพิจารณาข้อมูลอย่างมีเหตุผล

เหตุผลวิบัติ

เป็นการโต้แย้งโดยการให้เหตุผลที่คลาดเคลื่อน
กับความเป็นจริงหรือมีความจริงเพียงบางส่วน
จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่มีความขัดแย้งกับข้อมูลที่เป็น
ข้อเท็จจริง

เหตุผลวิบัติ

เช่น การโต้แย้งบนโลกออนไลน์หรือเครือข่าย
สังคมที่มีการใช้ถ้อยคำประชดประชัน การใช้
ความรู้สึกส่วนตัว การใช้ถ้อยคำที่ก่อให้เกิด
ความเกลียดชัง

เหตุผลวิบัติ

สามารถจำแนกออกได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. เหตุผลวิบัติอย่างเป็นทางการ
2. เหตุผลวิบัติอย่างไม่เป็นทางการ

เหตุผลวิบัติ

1. เหตุผลวิบัติอย่างเป็นทางการ

เกิดจากหลักตรรกะที่ไม่ถูกต้อง แต่เขียนให้อยู่ในรูปที่เป็นทางการ ทำให้ดูสมเหตุสมผล เช่น

เหตุผลวิบัติ

1. เหตุผลวิบัติอย่างเป็นทางการ ตัวอย่างที่ 1.1

“คนไทยที่เก่งภาษาอังกฤษ อยู่ในกรุงเทพฯ
ผมเป็นคนกรุงเทพฯ ดังนั้นผมเก่งภาษาอังกฤษ”

ซึ่งเมื่อนักเรียนฟังแล้วอาจคล้อยตาม แต่ในความเป็นจริง
คนกรุงเทพฯทุกคนอาจไม่ได้เก่งภาษาอังกฤษ

เหตุผลวิบัติ

1. เหตุผลวิบัติอย่างเป็นทางการ ตัวอย่างที่ 1.2

ถ้าเธอเป็นครู เธอต้องชอบอ่านหนังสือ
เธอไม่ใช่ครู ดังนั้นเธอไม่ชอบอ่านหนังสือ

ซึ่งเมื่อนักเรียนฟังแล้วอาจคล้อยตาม แต่ในความเป็นจริง
คนทั่วไปที่ไม่ใช่ครูก็อาจชอบอ่านหนังสือได้เช่นกัน

เหตุผลวิบัติ

2. เหตุผลวิบัติอย่างไม่เป็นทางการ

เกิดจากการให้เหตุผลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ตรรกะ
ในการพิจารณาแต่เป็นการสันนิษฐานหรือเล่นสำนวน
ซึ่งเกิดจากการใช้ภาษาชักนำให้เกิดความเข้าใจผิด

เหตุผลวิบัติ

2. เหตุผลวิบัติอย่างไม่เป็นทางการ ตัวอย่างที่ 2.1

“นาง ก ขโมยข้าวสาร 1 ถุงในร้านสะดวกซื้อ ซึ่งเจ้าของร้านจับได้ และจะดำเนินคดีตามกฎหมายกับนาง ก แต่ นาย ข ห้ามปรามเจ้าของร้าน และพูดว่า อย่าไปดำเนินคดีกับเธอเลย เธอเป็นผู้หญิงและที่บ้านยากจน”

สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นความผิดตามกฎหมาย แต่คนที่แสดงความเห็น กลับมุ่งประเด็นไปที่เหตุผลของการกระทำ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกัน

เหตุผลวิบัติ

2. เหตุผลวิบัติอย่างไม่เป็นทางการ ตัวอย่างที่ 2.2

คุณยาย :: เวลาเดินผ่านผู้ใหญ่ เด็ก ๆ ไม่ควรเดินลงส้นหรือมีเสียงดัง
เด็ก ๆ :: เราอย่าไปฟังเลย ความคิดของคนแก่ โบราณ

ซึ่งความคิดเห็นของผู้พูดเป็นความคิดที่ดี แต่คนฟังไม่สนใจ
ในประเด็นที่พูด แต่มุ่งประเด็นไปที่ผู้พูดซึ่งเป็นผู้สูงอายุ

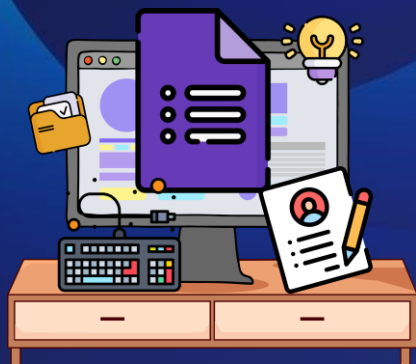

บัตรเหตุผล

ประกอบใบกิจกรรมที่ 3

ดาวน์โหลดใบกิจกรรมได้จาก www.dltv.ac.th

บัตรเหตุผล ประกอบใบกิจกรรมที่ 3
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความฉลาดรู้ดิจิทัล
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17 เรื่อง เหตุผลวิบัติ
รายวิชา วิทยาการคำนวณ รหัสวิชา ว23104 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

บัตรเหตุผลที่1

นักเรียนตกเตียงนอนของตนเองไม่ให้ข้ามถนนตรงที่ไม่มีทางม้าลายแต่น้องของนักเรียนตอบว่า
“พี่ข้ามถนนตรงนี้เหมือนกัน เพราะฉะนั้นผมก็สามารถข้ามได้”

บัตรเหตุผลที่2

นักเรียนเห็นเพื่อนกำลังขึ้นไปรับรางวัลบนเวทีแล้วพูดว่า
“โอกาสเราน้อยกว่า เราเลยประสบความสำเร็จน้อยกว่าเขา”

บัตรเหตุผลที่3

นักเรียน “ครูคะ เราควรจะทำอะไรของโรงเรียน โดยให้นักเรียนหญิงใส่
กางเกงขาวมาโรงเรียนได้ เพื่อความสะดวกและไม่ต้องกลัวว่าจะโป๊”
แต่ครูคุยกันว่า “ไม่ต้องไปสนใจ แค่ว่าพูดเด็ก ๆ ”

บัตรเหตุผลที่4

ตำรวจปรับนักเรียนที่ขี่มอเตอร์ไซด์โดยไม่สวมหมวกกันน็อค แต่นักเรียนให้เหตุผลว่า
“สงสารผมเถอะครับ ผมไม่มีเงินต้องนำเงินไปซื้อนมให้ลูก”

บัตรเหตุผลที่5

นักเรียนแสดงความคิดเห็น ที่แตกต่างจากข้อสรุปของกลุ่มแต่เพื่อนของนักเรียนกล่าวว่า
“เธอไม่เห็นด้วยกับความคิดกลุ่มเรา แสดงว่าเธอเห็นด้วยกับความคิดเพื่อนกลุ่มอื่นใช่ไหม”

บัตรเหตุผลที่6

คุณครูมอบหมายให้นักเรียนและเพื่อนฝึกเป่าขลุ่ยให้ได้หนึ่งเพลง เพื่อนคนหนึ่งของนักเรียน
ไม่ยอมฝึกเป่าขลุ่ยและเลิกเล่นความพยายามไปแล้วบอกกับนักเรียนว่า
“เราไม่ต้องพยายามมากหรอก คนอื่นก็ยังไม่ค่อยจะพยายามเลย”

กิจกรรมที่ 3

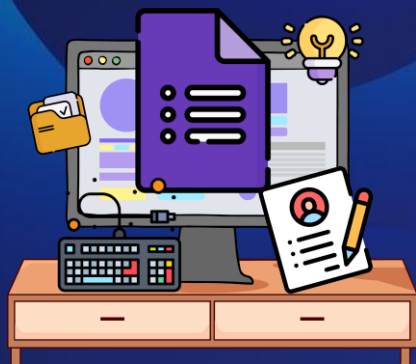
เหตุผลนั้นสำคัญไฉน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนพิจารณาบัตรเหตุผล และประเด็น
พิจารณาแต่ละรายการ แล้วทำเครื่องหมาย ✓
ในช่องผลการพิจารณา พร้อมให้เหตุผลประกอบ

ดาวน์โหลดใบกิจกรรมได้จาก www.dltv.ac.th

ใบกิจกรรมที่ 3 เรื่อง เหตุผลนั้นสำคัญไฉน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความฉลาดรู้ดิจิทัล
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17 เรื่อง เหตุผลวิบัติ
รายวิชา วิทยาการคำนวณ รหัสวิชา ว23104 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมาชิกกลุ่มที่

1. 2.
3. 4.

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาบัตรเหตุผล และประเด็นพิจารณาแต่ละรายการ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องผล
การพิจารณา พร้อมให้เหตุผลประกอบ

1. บัตรเหตุผลที่ได้รับมอบหมาย คือ
.....
.....
.....

ประเด็นพิจารณา	ผลการพิจารณา		เหตุผล
	ใช่	ไม่ใช่	
1. เหตุผลนี้สมเหตุสมผลหรือไม่			
2. เหตุผลทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่			
3. เหตุผลนี้เป็นเหตุผลวิบัติหรือไม่			
4. หากผู้อื่นเชื่อตามเหตุผลนี้จะเกิดผลเสียหรือไม่			

กิจกรรมที่ 3 เรื่อง เหตุผลนั้นสำคัญไฉน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาบัตรเหตุผล และประเด็นพิจารณาแต่ละรายการ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องผลการพิจารณา พร้อมให้เหตุผลประกอบ

ตัวอย่าง

ถ้าเธอไม่เล่นกีฬา เธอก็ต้องขี้เกียจแน่ ๆ

ประเด็นพิจารณา	ผลการพิจารณา		เหตุผล
	ใช่	ไม่ใช่	
1. เหตุผลนี้สมเหตุสมผลหรือไม่		✓	เพราะการไม่เล่นกีฬาไม่ได้หมายความว่าขี้เกียจ คนอาจมีเหตุผลอื่น เช่น ป่วย มีภารกิจอื่น หรือชอบกิจกรรมอื่นที่ใช้แรงเช่นกัน เช่น ทำสวน หรือเดินรำ
2. เหตุผลทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่	✓		เหตุผลนี้เหมารวมว่า “ไม่เล่นกีฬา = ขี้เกียจ” โดยไม่พิจารณาปัจจัยอื่น ซึ่งทำให้ผู้ฟังเข้าใจพฤติกรรมของผู้อื่นผิดไป

กิจกรรมที่ 3 เรื่อง เหตุผลนั้นสำคัญไฉน

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาบัตรเหตุผล และประเด็นพิจารณาแต่ละรายการ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องผลการพิจารณา พร้อมให้เหตุผลประกอบ

ตัวอย่าง

ถ้าเธอไม่เล่นกีฬา เธอก็ต้องขี้เกียจแน่ ๆ

ประเด็นพิจารณา	ผลการพิจารณา		เหตุผล
	ใช่	ไม่ใช่	
3. เหตุผลนี้เป็นเหตุผลวิบัติหรือไม่	✓		เพราะมองว่ามีแค่ “เล่นกีฬา = ขยัน” กับ “ไม่เล่นกีฬา = ขี้เกียจ” ทั้งที่ในความเป็นจริงมีหลายเหตุผลและทางเลือกมากกว่านั้น
4. หากผู้อื่นเชื่อตามเหตุผลนี้จะเกิดผลเสียหรือไม่	✓		จะทำให้ตัดสินใจตัดสินคนอื่นจากภายนอกโดยไม่เข้าใจข้อเท็จจริง อาจทำให้เกิดการดูถูก บูลลี่ หรือไม่ให้ออกาสคนที่ไม่เล่นกีฬา ซึ่งเป็นการตัดสินใจอย่างไม่เป็นธรรม

ใบความรู้ที่ 2

เรื่อง เหตุผลวิบัติ

คำชี้แจง

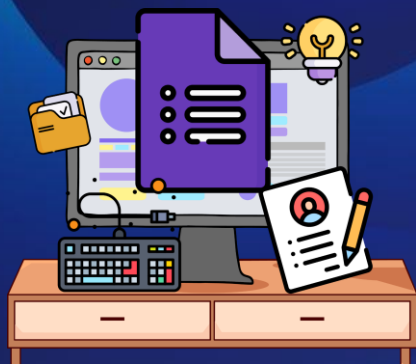
ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้เพิ่มเติม

ประกอบการทำกิจกรรมที่ 3

เรื่อง เหตุผลนั้นสำคัญไฉน

ดาวน์โหลดใบกิจกรรมได้จาก www.dltv.ac.th

ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง เหตุผลวิบัติ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความฉลาดรู้ดิจิทัล

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17 เรื่อง เหตุผลวิบัติ

รายวิชา วิทยาการคำนวณ รหัสวิชา ว23104 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เหตุผลวิบัติ (Logical Fallacy)

เหตุผลวิบัติ คือ การให้เหตุผลที่ดูเหมือนสมเหตุสมผล แต่แท้จริงแล้วผิดหลักตรรกะ หรือไม่มีข้อมูลสนับสนุนอย่างเพียงพอ ทำให้การตัดสินใจหรือข้อสรุปที่ได้คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

ความสำคัญในวิชาวิทยาการคำนวณ

ในวิชานี้ เราเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ดังนั้น การตรวจสอบเหตุผลที่ใช้อธิบายหรือแก้ปัญหาต้องมิตระก่ที่ถูกต้อง การรู้จักเหตุผลวิบัติช่วยให้เรา:

- วิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ
- เลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม
- หลีกเลี่ยงการตัดสินใจผิดพลาดจากเหตุผลที่บิดเบือน

ตัวอย่างเหตุผลวิบัติที่พบบ่อย

ประเภท	คำอธิบาย	ตัวอย่าง
Tu quoque (ตอบโต้ว่าอีกฝ่ายก็ทำ)	ใช้พฤติกรรมของอีกฝ่ายมาเป็นข้ออ้างของตน	“พี่ก็เคยลอกการบ้าน ทำไมผมจะทำได้”
False Dilemma (จำกัดให้มีแค่ 2 ทางเลือก)	ทำเหมือนว่ามีแค่ 2 ทางเลือก ทั้งที่จริงมีมากกว่า	“ถ้าไม่เรียนสายวิทย์ ก็คงไม่มีอนาคตนะ”
Affirming the Consequent	ถ้า A แล้ว B → B จริง → สรุปว่า A จริง (ผิดตรรกะ)	“เขาชอบอ่านหนังสือ → เขาเป็นนักเขียนนะ”
Appeal to popularity	อ้างว่าทำได้เพราะคนอื่นก็ทำ	“เพื่อนทั้งห้องก็ลอกกันหมด ทำไมผมจะลอกไม่ได้”

ตัวอย่างการนำไปใช้ในชีวิตจริง

สถานการณ์ : นักเรียนบอกว่า “ถ้าไม่ใช้ AI ช่วยทำรายงาน ก็ไม่มีทางได้คะแนนดี”

วิเคราะห์ :

- เป็นการมองแบบ False Dilemma เพราะจริง ๆ ยังมีวิธีอื่นที่ได้คะแนนดี เช่น การค้นคว้าเอง การสรุปเนื้อหา ฯลฯ
- ควรคิดแบบเปิดกว้างและประเมินเหตุผลอย่างรอบด้าน

กิจกรรมที่ 3

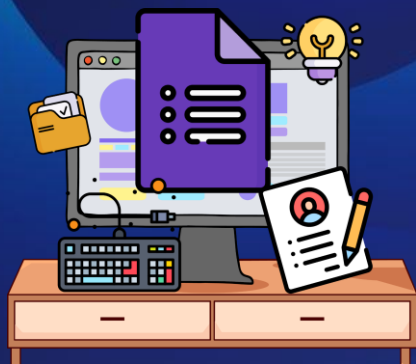
เหตุผลนั้นสำคัญไฉน

คำชี้แจง

ให้นักเรียนพิจารณาบัตรเหตุผล และประเด็น
พิจารณาแต่ละรายการ แล้วทำเครื่องหมาย ✓
ในช่องผลการพิจารณา พร้อมให้เหตุผลประกอบ

ดาวน์โหลดใบกิจกรรมได้จาก www.dltv.ac.th

ใบกิจกรรมที่ 3 เรื่อง เหตุผลนั้นสำคัญไฉน
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ความฉลาดรู้ดิจิทัล
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 17 เรื่อง เหตุผลวิบัติ
รายวิชา วิทยาการคำนวณ รหัสวิชา ว23104 ภาคเรียนที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมาชิกกลุ่มที่

1. 2.
3. 4.

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาบัตรเหตุผล และประเด็นพิจารณาแต่ละรายการ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องผล
การพิจารณา พร้อมให้เหตุผลประกอบ

1. บัตรเหตุผลที่ได้รับมอบหมาย คือ

.....
.....
.....

ประเด็นพิจารณา	ผลการพิจารณา		เหตุผล
	ใช่	ไม่ใช่	
1. เหตุผลนี้สมเหตุสมผลหรือไม่			
2. เหตุผลทำให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่			
3. เหตุผลนี้เป็นเหตุผลวิบัติหรือไม่			
4. หากผู้อื่นเชื่อตามเหตุผลนี้จะเกิดผลเสียหรือไม่			

คำถามสรุปกิจกรรม

การรู้ว่าเหตุการณ์หรือข้อมูลใด
เป็นเหตุผลวิบัติมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไร

แนวคำตอบ

นักเรียนสามารถป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อของข้อมูลเท็จ
การโฆษณาชวนเชื่อ หรือการกลั่นแกล้งด้วยเหตุผลผิด ๆ

คำถามสรุปกิจกรรม

นักเรียนจะนำความรู้นี้
ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตอย่างไร

แนวคำตอบ

เวลาโต้แย้งกับเพื่อนหรือเสนอความคิดเห็น จะพยายามหลีกเลี่ยงการใช้
เหตุผลวิบัติ เช่น การเหมารวม หรือการพูดว่า “คนอื่นก็ทำ”
เพื่อให้การพูดมีเหตุผลและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

สรุปบทเรียนในวันนี้

การเข้าใจเหตุผลวิบัติช่วยให้นักเรียนเป็นผู้คิดอย่างมี
เหตุผล รอบคอบ และรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง
ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง รู้เท่าทันสื่ออย่างปลอดภัย เรื่อง กฎหมายที่ควรรู้

ดาวน์โหลดเอกสารเพิ่มเติมได้ที่ www.dltv.ac.th
รายวิชา วิทยาการคำนวณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. ใบความรู้ที่ 3 เรื่อง รู้เท่าทันสื่ออย่างปลอดภัย
2. ใบความรู้ที่ 4 เรื่อง กฎหมายควรรู้
3. ใบกิจกรรมที่ 4 เรื่อง ข่าวลวงเป็นเหตุ สังเกตได้
4. ใบกิจกรรมที่ 5 เรื่อง แอปพลิเคชันไหนใช้อย่างไร
5. ใบกิจกรรมที่ 6 เรื่อง ผิดไหมที่ทำแบบนี้

ดาวน์โหลดเอกสารเพิ่มเติมได้ที่ www.dltv.ac.th
รายวิชา วิทยาการคำนวณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

